

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban étvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshos hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Bejelentés és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Bejelentés és kiadóhivatal:
 vagy megvásárolható nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Aggódások közt.

A nyári szünet után ismét itt a válság ugyanazon veszedelmességével, ugyanazon fenyegető voltában, a milyenben a nyár elején megismertük. Időelőtti nyilatkozatok a komor szünet alatt nem igen háborgatták a közvéleményt. Nagy bizonytalanságban, tájékozatlanul jutottunk el ezekhez a mai napokhoz mikor aztán — a jelek és híresztelések szerint — gyorsan történik meg, a mi majd történik. A miniszterelnök audienciája után két napra a felség már Lukács Lászlót fogadja.

A kijót remélt, a ki vívmányokat várt, mind csalódott, felelős politikusaik és a vezérek hiába küzdöttek.

Nekünk azonban még sem szabad elkeserednünk, hanem becsületes önbizalommal kell remélni, és jóra való, becsületes erőfeszítéssel, talán önmegtágadással is kell munkálni nehéz körülmények közt.

A nemzet maga ha itt-ott nyugtalanodik is, higgadtságát nem veszítette el, s nem tanúsít bizalmatlanságot azok iránt, kik az elmúlt három esztendőben a politikai életet irányították.

A koalíció kiszabott ideje azonban

rövidnek bizonyult töredékünk számára. Sőt a koalíció helyét még sem foglalhatja a meglevő parlament többség. Ez a válság örvénylő mélysége, veszedelme. A nemzetet egybefoglaló, irányító párt nincs. A fuzió iránt eddig csak tapogatóztak, de komolyan hozzá nem kezdtek, mert pártjaink közt a szakadékok áthidalása bizonytalan kísérlet. A függetlenségi párt egy része a hatvanheteseknek 48-as zászlóhoz való állását kívánja, a néppárt egyszerűen nem fuzionál. Új pártalakuláshoz ki lásson hozzá? A többségből kellene kiindulni, de milyen programmal? A függetlenségi párt helyzete nagyon kényes, sőt kínos, miután többség léteire oppositiora van kárthatva. Nélküle ám új pártalakulás képzelhetetlen. És ezekhez a mi politikai sanyarúságainkhoz még hozzá tartozik a kemény fenyegetés: a pártokon és parlamenten kívül alakuló kormány, mely megcsinálja a választási reformot, ha kell, parlament nélkül is; megcsinálja az új választást, ha kell annyiszor, amennyi elég a kirosztáláshoz. Nekünk úgy tetszik, hogy Magyarország számára a fenyegetések teljesülni szoktak. Az is bizonyos, hogy Magyarországon elég vállalkozási készség facérkodik, mely a törvénytelenések, a

hazaellenes cselekedetek végrehajtásán kapva kap.

A politikusok elé aggódalmas, fájó kérdések nyomulnak, kivált a felelős politikusok elé. A nemzet szorongva várja a fordulatot, de nem bizalmatlan a higgadtság és politikai belátás felől. Érzelme tökéletesen ép a helyzet, az akadálytorlaszok megítélésében és a szájas buzdításra nem megy fejfel a falnak. Vannak alig mult tapasztalatok, okulhatunk. A kérdés természetes és kétélűn éles: érdemes-e sikerek reménysége nélkül nemzeti ellenállást szervezni, harcolni, belső életünket feldulni? A legerősebb párt-érzés sem szabadithatja meg magát, hogy ne gondolkozzék új pártalakulásról és ne fontolgassa: vajjon közjogi kérdéseket a belső fejlődés erősödés gazdasági és szociális föltételeit szabad-e elhanyagolni és államiságunktól megvonni, a mivel tartozunk gazdasági függetlenségünk gyarapodásának.

Vannak, a kik biznak, hogy a koalíciónak még volna munkaképessége a választási reform végrehajtásához. Mások azt hiszik, sőt elvárják ettől a kormánytól, hogy a koronának fölajánlja a választási reform elintézését s ezzel teljesíti az egész paktumot, melyet a koalí-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Hat napig a tenger alatt.

A francia könyvpiacra nemrég jelent meg Driant őrnagy »Hat napig egy elsülyedt tengeralatti naszádon« című könyvének második kiadása. A műben, amelyet a francia akadémia is kitüntetett, Driant őrnagy megrendítő módon írja le egy elsülyedt tengeralatti naszádon eltöltött önkénytelen fogságát. Csaknem egy hétig tartózkodott társaival a naszádon, elzárva a világtól, míg végre a francia tengerészek kimentették az elsülyedt hajót. A könyv szerzője, akinek régi vágya volt, hogy egy tenger alatt járó naszádon egy utat tehessen meg, hosszas rábeszélés után rávette barátját, aki a »Libellule« naszád parancsnoka volt, hogy vigye őt magával utjára, ami a legnagyobb titoktartás mellett meg is történt, mert ezekre a víz alatt járó szörnyetegekre idegennek lépni tilos. Utja közben érte a Libellulát a szerencsétlenség és a hajó a fenékre süllyedt. Hat napig voltak a tenger mélyének foglyai. A szerző megmenekülése után leírta azokat a lelki érzéseket és szenvedéseket, amelyeken a bezártak keresztül mentek. Az emberfeletti és borzalmas kinoktól gyötörve, a tenger foglyai

ismételten öngyilkosságra gondoltak és ettől egyedül csak egy altiszt nyugalma és megadása tartotta őket vissza.

A mű legérdekesebb részlete a »Libellule« elsüllyedése.

»... Paracsnok ur, ideje volna felszállani — szakította félbe beszélgetésünket a második tiszt, aki attól félt, hogy nagyon közel találunk jutni a partokhoz. Jaques (ez volt a hajó parancsnoka) megadta a szükséges parancsokat s mi lassan emelkedni kezdtünk.

Alig értünk a felszínre Jaques kinyitotta a fedeleket. Amilyen gyorsan csak lehetett, felsiettem, míg a paracsnok a toronyban foglalt helyet.

Oh, milyen gyönyörű pillanat. A lemenő nap még az ég peremén uszott és a heliotrop-tól egészen a liláig minden színárnyalattal sugározta be az alatta elterülő végtelen tengert és a sötétben kéklő eget.

— Ne szálljunk le? — kérdezte d'Elbée. — Még egyszer alámerülünk és egy gyorsasági próbát akarunk eszközölni. Amíg én itt el vagyok foglalva, az alatt Ivonnec majd megmutatja neked a hajót.

Leszállottam a műszerterembe, néhány pillanattal tartózkodtam a gépeknél is és aztán a torpedók helyiségébe mentem, ahol Ivonne-

cet véltem feltalálni. Tényleg ott várt reám Jókendvü mosolylyal fordult felém és így szólt:

— Ez a legfontosabb helyisége a tenger alatt járó naszádnak, őrnagy ur. Innen küldjük utra a kellő helyen és pillanatban ezt az általam beállított és megtöltött játékszert.

Felszólításomra félrefordította a závarzat emeltyűjét.

— A torpedót még mindig puskaporral lövik ki, ugy-e? — kérdeztem az altiszter.

— Igen, de nemsokára süritett levegővel fog a kilövés történni. Az sokkal egyszerűbb. A berendezést legközelebb, amikor a kikötőbe érünk, alkalmazni fogják a Libellulén.

— Sok komprimált levegő van a fedélzeten?

— Mindenütt van belőle, de ez nem az én dolgom s így nem tudom. Csak megmutatták nekem is a hajókamra tartályait, amelyek 120 atmoszférás levegővel vannak töltve. Ugyanerre a feszültségre van szükség a torpedó-kilövéséknél is.

Most a torpedóra irányítom figyelmemet. Egy kis kocsin feküdt, amelynek kerekei két a padlóba beillesztett vágányon futottak. Nagy, fénylő hasával, vékony hegyével, többi szárnyu csavarával úgy nézett ki, mint egy be-

Iskolai cipők óriási választékban igen olcsón csak

ARANYI ALBERT

Telefon 512.

Fő-utcai cipőáruházában szerezhetők be.

Telefon 512.

ció kötött a koronával. E szerint a Wekerle-kabinet még tovább kormányozna. A választási reform elég fontos, hogy a politika előterébe jusson, a pártok viszálya, versengése elcsillapuljon körülte és a reformot oly kormány vigye keresztül, melyben a magyar nemzet megbizik.

Bizonyosat nem tud senki. A kombinációk legkevésbé foglalkoznak egy Lukács-kabinettel, vagy a parlamenten kívül összeszedelődő kormányval. Az ember a legrosszabbra gondolni nem szeret soha. Ausztria belső bajait is számba veszik, főképen pedig a delegációkra váró nevezetes feladatokat és tárgyalásokat. Épen ezért az országgyűlés szélesztatását sem hajlandók a várható következmények közé foglalni.

A képviselő urak, kik a nyarat kerültekben, vagy az ország különböző részein töltötték, tanúságot tehetnek, hogy politikánk eddigi intézőit az ország továbbra is megnyugvással hajlandó támogatni, s a választási reform sorsát hozzákötni.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap, pénteken tartott folytatódó közgyűlésében letárgyalta a csütörtökről még elintézetlenül maradt ügyeket.

A törvényhatóság tagjai csekély számban alig 12-en jelentek meg s egy órai tanácskozás után befejezték a közgyűlést.

Bordé Ferenc főjegyző elnökölt.

A közgyűlés megnyitása után az előző napon letárgyalta ügyek jegyzőkönyvét hitelesítették s áttértek a még hátralevő ügyek tárgyalására.

Leszavasták a tanácsot.

Fried Ferenc t. hat. tagnak Kertész- és Sánc-utcák vizeinek levezetésére vonatkozó in-

ditványára vonatkozólag a városi tanács előterjeszti, hogy fedezet nincs a munkálatokra s így az általános csatornázás keretében rendezik ezen utcákat.

Fried Ferenc fejtegeti a két utcán tényleg fennálló tarthatatlan állapotokat. Mióta a Büdös árkot beboltozták, ezen két utca vizének nincs lefolyása s a szennyes víz elönti a házakat és kerteket. A tanács kibuvót keres, mert az indítvány kívülről jött. Aránylag csekély költséggel meg lehetne csinálni a dolgot. Indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, hogy haladéktalanul készíttesse el ezen két utca rendezését.

Komlóssy Iósef rámutat, hogy a főorvos és főmérnök sürgősebbnek tartják a külvárosi Ósi tér rendezését. Ha a nagy kölcsönt jóváhagyja a miniszter, ezeket a munkákat mind elkészítik.

Fried Ferenc újból kéri, hogy most rendeljék el a munkákat.

Swarcs Izidor azt vitatja, hogy amint Uriés más utcákra volt fedezet a törzsvagyton alaptól, erre is lehet ismét fedezetet találni.

Dr. Adorján Emil úgy látja, hogy a városi tanács egyes tagjai nem méltányolják a bizottsági tagoknak a város érdekében kifejtett törekvését. Ma már nem a tanács, hanem a polgárság intézi a város ügyeit. Mindig van mindepre pénz, ha a tanács akarja. Erre is van, ha akarják. Hogy más utcákon is van rendezni való, ezzel ne üssék agyon azt, amit meg lehet most csinálni. Ne negligálják a bizottsági tagok által felvetett eszmét. Kéri, hogy rendeljék el ezen két utcának még ez évben leendő rendezését.

Bordé Ferenc kijelenti, hogy ha most megszavazzák a két utca rendezését, jóváhagyás végett fel kell terjeszteni a miniszterhez.

A közgyűlés 9 szóval 7 ellenében a tanács javaslatát elvetette s elfogadta Fried Ferenc indítványát.

Segély a holdas templom restaurálásához.

A gör. keleti egyház tudvalevőleg alapos renoválás alá vette a Szent László-téri holdas templomot. Mivel 25000 korona a költség s az egyház szegény, 1000 korona segélyt kért az egyház a renoválásához a várostól. A tanács azonban a kérelmet elutasította. Az egyház ez ellen felebbezést adott be, amelyre nézve javasolja a tanács, hogy utasítsa el a közgyűlés.

Dr. Hoványi Gyula nem fogadja el a tanács

A bezárt ajtó mögött a gépházban nagy zaj hangzott fel. Borzasztó nyögést és ordítást hallottam, amelyből kihallatszott Renault hangja, amint valami parancsot adott ki s aztán már csak hörgés volt hallható.

Még csak valami ütés zaja hatolt el hozzánk s aztán az is elhalt és teljes halotti csend állott be.

Mintha szorosán meg lettem volna kötözve, úgy maradtam fekve a földön, elborzadva, tágra nyitott szemekkel.

Csaknem örültem az izgalomtól kiáltottam ismét:

— Ivonnc, mi történt!

A tengerész nem felelt. Örült erővel tolt előre a reteszeket, ami végre teljesen sikerült is.

Leirhatatlan félelemben valami támasztékot kerestem, amibe belekapaszkodhattam volna. A talaj ismét süllyedni kezdett hatalmasan ingott, majd minden mozgás egyszerre megszűnt.

A siri csend és nyugalom kezdetét vette számunkra . . .

javaslatát. 25000 koronával renováltatja a gör. keleti egyház a holdas templomot s ezáltal a Szent László-tér is nagyon szépül. A kérés méltányos. Ha ezer koronát nem adhat a város, legalább 500 koronát adjon. Ezt indítványozza és pedig az előre nem látott költségek rovátának terhére.

Balogh Döme kifejti, hogy a gör. keleti egyháznak nincs vagyona, a hívek tartják fenn. Ajánlja ő is az 500 korona megszavazását.

Bordé Ferenc rámutat, hogy a tanács azért nem javasolta a segély megadását, hogy precedenst ne alkosson. Ha megszavazzák az 500 koronát, azt az elérendő megtakarításokból fedezik.

A közgyűlés 500 koronát szavazott meg az u. n. holdas templom renoválására hozzájárulásként.

Ezután egész sereg köztérvteli ügyet intéztek el.

Benkő Mihály színházi világító részére 500 korona személyi pótlékot szavaztak meg; — megadták a kért előlegeket és engedélyezték a kért szabadságidőt s a közgyűlés 4 óra után véget ért.

A politikai válság.

Lukács László tegnap az újságírók előtt úgy nyilatkozott, hogy a válság megoldására első sorban a jelenlegi kormány van hivatva és ő csak akkor lép ismét akcióba, ha a koalíció nem volna képes rendet csinálni. Meghívót ez ideig nem kapott.

Már most az a kérdés, hogy a Wekerle-kormány és a koalíciónak milyen kilátásai vannak a válság megoldására, vagyis — mint Bécsben szokták mondani — a rend helyreállítására.

Hát bizony ezek a kilátások nem igen kedvezők, sőt mondhatni, rosszak, úgy hogy a Lukács László homo regiusi szerepe minden valószínűség szerint már néhány nap múlva fel fog ujulni.

Wekerlének ugyanis Kossuthal folytatott tanácskozása hír szerint nem biztat eredménnyel. Justh és hívei ugyanis ismét erős nyomást gyakorolnak Kossuthra s ennek nem hajlandók a bankkérdést kikapcsolni.

Kossuth és az aradi szoborleleplezés.

A függetlenségi pártban igen nagy előkészületeket tesznek a szeptember tizenkilencediki aradi Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyre, amelyen a párt tagjai közül igen sokan fognak résztvenni. Már hetekkel ezelőtt hirdették, hogy Kossuth Ferenc ez alkalommal igen jelentős nyilatkozatokat fog tenni, Kossuth azonban a napokban már publikáltatta, hogy politikai kijelentéseket nem fog tenni. Most pedig már az is híresztelik, hogy Kossuth gyöngékedése miatt egyáltalában nem fog Aradra utazni. A függetlenségi párt harcos tagjai között ez a hír nagy megütközést keltett s azt mondták, hogy Kossuthnak ez az állítólagos távolmaradása azt jelentené, hogy ő az önálló bank követői ellen foglalt állást.

Aradról jelentik: Az aradi szociáldemokrata-párt tegnap ülést tartott, amelyen a Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyén való részvételtől, valamint az ugyanaznap tartandó függetlenségi pártszervezkedéssel szemben való állásfoglalásukról tanácskoztak. Varga Ferenc titkár javaslatára határozati javaslatot hoztak, amely-

zárt szörnyeteg, amelyhez alig mer hozzányulni az ember.

— De hiszen ehhez legalább négy ember szükséges, hogy felemeljék kocsijáról és a kivető csöbe tolják? — szóltam Ivonnechez.

Ez volt utolsó kérdésem.

Abban a pillanatban, amikor Ivonnc felémelte karját, hogy valamit mutasson és kinyitotta száját, hogy kételyemet eloszlassa, abban a pillanatban egy lökést éreztünk, amely olyan erős volt, hogy a hajó minden alkatrésze szinte szétesni látszott. Éreztem, hogy inogni kezd alattam a talaj és hanyattvágódtam.

Azután éreztem, amint Ivonnc rám zuhan és egy pillanatig úgy tetszett nekem, mintha a torpedókivető cső függőlegesen a levegőbe emelkedne.

— Mi történt? — kiáltottam.

Ideges remegés futott végig a testemen, fejtetőtől egész a sarkamig. Mindketten ahoz a falhoz szorultunk, amely a géphelyiségtől elválasztott. A következő pillanatban Ivonnc, aki mellettem feküdt, felkapaszkodott a melletünk lévő helyiségbe vezető vasajtón, s azt teljes erővel becsapta. Aztán izgatott gyorsasággal tolta előre a reteszt, mely az ajtót légmentesen elzárta.

Értesítés.

Van szerencsénk értesíteni szives pártfogóinkat, hogy szeptember hó elsejétől angol uri szabó üzletünket Szent János-utca 1. sz. a. megnyitjuk

Szives pártfogást kérünk

Kiss és Társa angol uriszabók Nagyváradon.

ben kimondták, hogy szeptember 19-én az aradmegyei párt összes szociáldemokrata tagjai Aradra jönnek és népgyűlést tartanak, melynek szónoka *Bokányi Dezső* lesz. A szoborleplezésen tömegesen részt vesznek és az ott elhangzó szónoklatokat a legnagyobb csendben hallgatják meg, míg azok a kegyelet adóját róják le Kossuth Lajos iránt, vagy történelmi reminiscenciákat elevenítenek fel. Ha azonban a szónokok akár direkt, akár indirekt a napi politikai kérdéseit hozzák összefüggésbe Kossuth Lajos ünneplésével, akkor bárki legyen is a szónok, hangos kifejezést adnak véleményüknek.

A patronázs-kongresszus.

A magyar Tudományos Akadémia palotájának dísztermében ma nyitotta meg *József* főherceg a király nevében a II. országos patronázs-kongresszust. Ez a kongresszus minden tekintetben igen nagyszabásúnak ígérkezik. A kongresszuson a főrendiház képviselőjében gróf *Edelsheim-Gyulai* Lipót és báró *Forster* Gyula jelentek meg. A képviselőház dr. *Nagy Dezső* országgyűlési képviselőt küldötte ki a tanácskozássra. Képviseltetik magukat az összes minisztériumok is, a belügyminisztérium dr. *Buffy* Pállal, az állami gyermekmenedékhelyek országos felügyelőjével. Ezenkívül képviselteti magát a tábornoki és törzstiszti kar. A Magyar Tudományos Akadémia *Balogh Jenő* egyetemi tanárt bizta meg a képviselőjével. Kiváló részt vesznek a kongresszuson az ügyvédi kamarák is. A budapesti ügyvédi kamara összes választmányi tagjait, a *nygyvárad* kamara pedig tizenhárom tagját küldötte ki a kongresszusra. A többi kamara is csaknem kivétel nélkül megbízottat küldött. Részt vesznek a kongresszuson a tankerületi főigazgatóságok és a főváros összes iskolái. A kongresszuson ötvenhat hatóság kilencvennégy küldöttel, a két egyetem, a 20 jogakadémia és teológiai főiskola 31 kiküldöttel, 121 egyesület 270 kiküldöttel, 99 bíróság és ügyészség, köztük a Kuria, koronaügyészség és főügyészségek 138 kiküldöttel képviseltetik magukat. Az összes kiküldött képviselők száma 531. Ezek között 302 jön vidékről és 52 hölgy vesz részt egyesületek részéről.

Ma délelőtt 11 órakor nyílt meg a második patronázs-kongresszus; fővédője a király, akit *József* főherceg képvisel. A kongresszus tiszteletbeli elnöke *Günther* Antal igazságügy-miniszter. A kormány képviselőjében *Wekerle* Sándor miniszterelnök és gróf *Apponyi* Albert kultuszminiszter jelent meg. Képviselve van a főpapság, a minisztériumok és a többi hatóság.

József főherceg honvédtábornoki egyenruhában jelent meg *Roskoványi Dezső* huszárkapitány képviselőjében. A főherceget *Günther* Antal és *Rickl Gyula* miniszteri tanácsos, a kongresszus elnöke fogadta. *József* főherceg megnyitó beszédében ecseteli a patronázs célját, amely az elfogottak családjainak támogatásában és gyermekeinek megmentésében áll. Ezt a célt a társadalom és az állam támogatása mellett lehet elérni, mert a társadalom és az

állam célja nemcsak a megtorlás, hanem a megelőzése annak, hogy akik elhagyják a börtönt, ne merüljenek el a bűnben, ne legyenek megbélyegezve, ne legyenek elvonva a kenyérkeresettől és ne legyenek ellenségei a társadalomnak és az államnak. A patronázs-nak az a célja, hogy a társadalom ellenségeiből a társadalomnak hasznos tagokat neveljenek. Ez a feladat nemes és felemelő. Lelkének egész melegeivel fogadta őfelségének azt a megbízását, hogy a 2. patronázs-kongresszust az ő nevében nyissa meg. Örömmel teszi abban a meggyőződésben, hogy a győzelem biztos reményével fog a büntetettek ellen harcászani a magyar társadalom kulturális haladása érdekében. — A kongresszust megnyitja. (Éljenezés.)

Günther Antal tiszteletbeli elnök köszönetet mondott a főhercegnek a szép megnyitó beszédért. Ecsetelte azt a nagy földadatot, amelyet a patronázs a társadalomra ró és amelynek a társadalom meg is fog felelni.

Rickl Gyula elnöki megnyitója után az üdvözlések következtek.

Az üdvözlő beszédek elhangzása után a választások következtek. *Prohászka Ottokár* a patronázs etikai jelentőségéről beszélt. Szeresd felebarátodat mint tennen magadat örök szép mondásból indult ki és kifejtette, hogy embertársainkon való segítség csakis úgy lesz eredményes, ha szívvél lélekkel dolgoznak azon. Hiába való ugyanis bármily drákói törvény, hogy hiányzik a lélek a szív, eredményeket nem érünk el. Rátért a szónok a patronázs céljaira, azok nemes és nagy jelentőségét bizonyította, melyeket választhatunk meg, ha eszünkösül az etikai eszközöket választják.

Délben egy órakor lakoma volt a Continenthal külön termében.

Bankett után 3 órakor folytatták a kongresszust, melyen első tárgy volt az, hogy miképpen lehetne átalakítani a jelenlegi rabsegélyező egyesületeket a patronázs céljainak megfelelően.

Harc az Északi sarkért.

Cook és Peary, és Peary és Cook, ezt a két nevet hangoztatja jelenleg a világsajtó. Mindenik félnek meg van a maga tábora és ezek természetesen a maguk emberének igazát vitatják. Cook titokzatos viselkedése dacára is általában az illetékes factorok neki ítélnek a pálmát, míg Peary inkább nagy lármájával, támadásaival kezd háttérbe szorulni. Érdekes különben a két felfedező versengése minden tekintetben. Hogy mégis ki az igazi, az első felfedező, ez még nincs eldöntve. Valószínű, hogy Cook győztesen kerül ki ebből a versenyből, legalább erre engednek következtetni Peary gyöngye támadásai, melyekből inkább lehet a megelőző kutató fájalmát kiolvasni, mint a Cook sikerének valótlanságát. A versengés eldöntésére expedíciót küldenek ki. Legkomikusabb volna az, hogy ha a két ember igazának bizonyítására kiküldendő emez újabb expedíció

egyiknek sem adna igazat és az fedező fel az igazi északi sarkot.

A két felfedezőről tudósításunk a következő:

Washington, szept. 10. A haditengerészeti hivatal földtani osztálya elvállalta Cook és Peary között a választott bírósági hivatal.

Newyork, szept. 10. Telt tegnap egy felkösztömben azt az óhaját fejezte ki, hogy Cook és Peary dolgukat ne az egész világ előtt hanem otthon intézzék el. Peary barátjai arra kérték a kormányt, hogy Pearyt ellentengerő nagygyá nevezze ki.

Kopenhága, szept. 10. Cook tiszteletli doktorra való kinevezése után föllépett a szószékre s ezeket mondta:

— Ezt a méltóságot a megtisztelés teljes méltánylásával fogadom el. Ezzel a kitüntetéssel rá nyomták bélyegüket kutató utazásomra s ez az oka annak, hogy mindenekelőtt önöknek adom meg a vizsgálati jogát és csak arra kérem önöket, hogy várjanak, amíg ideje elkövetkezik. Az ellenem intézett támadások következtében hajót akarok küldeni Grönlandba, hogy Newyorkba hozassam azokat az eszközöket, akik utazásomban részt vettek. Newyorkban majd Radmussen Knut és mások előtt nyilatkozni fognak ezek az emberek. Most egyéb mondanivalóm nincsen.

Cook beszéde után valóságos tetszés vihar támadt. A trónörökös György herceg, a miniszterek és az egyetemi tanárok sorra kezét fogták Cookkal. Amikor Cook a teremből távozott, valamennyien fölemelkedtek helyükből. Peary ismételt támadásai mellett is a közvélemény egészen Cook pártján van. Az összes skandináviai sarki kutatók védelmére kelnek és eddig csak Nansentől nem jött határozott nyilatkozat.

Newyork, szeptember 10. Az American Arctic Club titkára, Osborne kapitány tegnap megint nagyon élesen nyilatkozott Pearyról. Szájhősnek nevezte őt s azt mondta, hogy mihelyt Bradley és mások Amerikába érkeznek, be fogja bizonyítani, hogy Peary közönséges szédelő. Bármikor kész eskü alatt kijelenteni, hogy Peary kinyitotta Cook ládáját s kivette belőle Cook jelentéseit és feljegyzéseit, hogy továbbá Peary felbontotta Cooknak feleségéhez intézett levelét s aztán újra lepecsételte és elküldte.

Berlin, szeptember 10. Egy kiváló földrajzi tudós Peary számadatai alapján összehasonlítást tett Peary és Cook gyorsasága között, amellyel az északi sarkot elérték. Ez az összehasonlítás azért érdekes, mert sokan a Cook által elért gyorsaságot arra használták fel, hogy Cook szavahihetőségét kétségbevonják. Cook a 84 fok 47 perc szélességi fokot 1908. március 30-án, az északi sarkot pedig április 21-én érte el, tehát 22 nap alatt ötszázhetvenhat kilométer utat tett meg, ami naponként huszonhat kilométernek felel meg. Peary 1909. március 18-án érte el a 85-ik szélességi fokot és április 6-án az északi sarkot, tehát mindössze tizen-

Iskolai idény

Telefon 130.

Telefon 130.

beáltával felhívom szives figyelmét a m. t. vevőközönségnek, **harisnya, esőernyő női és gyermek kalap különlegességi üzletemre**, hol nagy választék áll a vevőközönség rendelkezésére szolid, szabott árak mellett.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut. ::

kilenc nap kellett neki, hogy az 553 kilométer hosszú utat megtegye, tehát naponként átlag huszonkilenc kilométerrel jutott előre. Ha már most az északi sarkig való utolsó utvonalat figyelembe vesszük, akkor kitűnik, hogy Cooknak naponként körülbelül huszonhat, Pearynak pedig ötvenöt kilométert kellett megtennie, hogy a 88. szélességi foktól az északi sarkig eljusson. Kitűnik továbbá, hogy Peary utjának utolsó részében rendkívül gyorsított tempóban haladt előre s hogy az általa elért gyorsaság jelentése nagyon valószínűtlen.

Bérekcsi mizériák.

A cseléd ügyünk mizériái már országsszerte hírhedtté váltak, most egy újabb keletű mizérabilis állapotok vonják magukra az általános érdeklődést. Ez az újabb figyelmet keltő ügy a bérekcsi ügy. A bérekcsik ellen állandóan volt kifogása a közönségnek, hogy nem zugalódott érte, azt a közönség türelmének tulajdonítja. Most azonban elszakadt a türelm fonala és valóságos panasz lármá zudul nap mind nap után a bérekcsisokra.

A panaszok mind közismertek. A zsarolás, már nem is feltűnő. Ma már ott tartunk, hogy a bérekcsisok csakis nagy instanciák után hajlandók a vendéget szállítani. A kocsisoknak ugyanis előbbre való feladat a poszton való kártyázás, mint az integető vendég. A bérekcsisoknak az állomásokon való kártyázás szabályrendelileg tiltva van, azonban nem tartják be. Az utóbbi időben napirenden van, hogy a bérekcsitulajdonos a bérekcsi állomásra megy és ott a saját kocsisával együtt kártyázik. A kártyázás vége pedig rendszerint az, hogy a bérekcsis minden keresetét elveszti. Így azután nem csoda, ha bérekcsisok béremelés iránt intéznek mozgalmakat.

De panasz tárgyát képezi maga a bérekcsi kiállítás is. Sehol, még a balán államokban sem lehet olyan nyomorúságos kiállítású bérekcsikat találni, mint egy-két kocsi kivételével Nagyváradon. Az utas először, mikor elő áll a kocsi, már gyanusan ül fel. A kocsi visszataszító külseje, ruházata inkább egy utonálló ruhájának felel meg. A kocsi piszkos, foltozott, sőt rongyos, a lóval a repülő gépek feltalálói kísérletezhének. Egyszóval botrány egy váradi bérekcsi.

Terheli e mulasztás a rendőrséget, melynek felügyeleti jogkörébe van utalva a bérekcsi-ügy, egyszerre megállapítható. Nem terheli. A rendőrség igen szigorúan veszi ezt az ügyet és üldözi a kihágókat.

Az a baj azonban, hogy a rendőrség a szemlék alkalmával nem minden lovat és kocsit vizsgál meg. A szemlére minden bérekcsis felviszi a maga jobbik lovát, kocsiját és ezeket a nappali forgalomban használja is, azonban éjjel? Éjjel a bérekcsis rokkant gébékkel áll ki és hogy ezeknek siralmas oldalbordái ne vigyorogjanak az utasra, hát pokróccal takarja le a nyomorult jószágot.

A rendőr nappal észre is venné vagy veszi az ilyesmit, azonban éjjel nem veheti észre, mert a bérekcsis az utassal mellékutcákon kóborog még ha kerülővel is, csak hogy a rendőrszem figyelmét kikerülje.

Botrányos a kocsisok viselkedése minden tekintetben. Különösen az utóbbi időben annyira vakmerők lettek, hogy az megbotránkoztató. A bérekcsisok mellett egy jóízű nő nem mehet el, mert a bérekcsisok megszólják, utána kiabálnak, amin mulat az egész bérekcsis gárda.

És egy egész sorozata vádakkal zudul-

hatna még rájuk. Ezek pedig olyan bajok, hogy föltétlenül orvoslásra várnak, még pedig a rendőrség részéről és a közönség elvárja, hogy ezeken a mizériákon rövid időn belül segítve is lesz.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjenek

* **Szomorú évforduló.** Tegnap tizenegy esztendeje volt, hogy *Erzsébet* királynét megölte egy anarchista. Gyászlobogók hirdették ezt a szomorú évfordulót és a templomokban istentiszteletek keretében emlékeztek a megdicsőült nagyasszonyra. A hivatalos lap a többek között így emlékezik meg az évfordulóról: »Ámbár régóta a múlté: az érte meg-megújuló jövőnk a jövőnk nagy távlatára is kiterjed. Siratjuk, mint az édesanyánkat siratbatjuk; minthogy az vala ő a magyar nemzetnek, szinte példátlanul. Hozzánk tartozása megpecsételtetett; ezt immár hagyományaink közé soroztuk s kegyeletünkkel ápolgatjuk.« »Mulandó részével nem kerülhet bár el az enyészetet; de szellemi lényének a közelségét tovább úgy érezzük, mint állandó és örök védelmünket.« »Halála évfordulóján meghatva gondolunk rá, hogy mennyire a miénk volt.«

* **A Bmke programja.** A nyári szünet után a Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesület is megkezdte működését. Az április havában megválasztott szakosztályok elnökei e hó végén összehívják a szakosztályi tagokat és elkészítik a programot, melynek megvalósítását a tél folyamán kezdi meg az egyesület. Az új kulturegyesület munkáját most már a Népevelési Egyesület huzavonáje sem fogja hátráltatni, mert a tanítószámban teljes a béke s így a két egyesület tábora egyetértve együttes erővel dolgozhat. Különösen nagy arányú működést fog kifejteni a Bmke a népjólét terén. A népjóléti osztály prommja ugyan még nem készült el, azonban az előkészítő munkálatok már megkezdődtek. E programból kiemeljük a nyugdíj intézményt, melyet az egyesület a munkásokra és a munkaadókra, valamint a gazdasági munkásokra is ki akar terjeszteni. A nyugdíj intézet megvalósításának módozatain most dolgozik a Bmke elnöksége. Legújabbban az elnökség újabb taggyűjtést kezdett és különösen a vidékről szerez a Bmke-nek tagokat. Az április havában tartott közgyűlésen megválasztott osztályokat az elnökség most kiegészítette több újabb taggal, valamint olyanokkal is, akik még nem tagjai ugyan az egyesületnek, de munkásságukkal és támogatásukkal szívesen csatlakoznak a Bmke agilis tagjai sorába. A Bmke elnöksége ezután kéri azokat, akik a belépésre felkéréseket kaptak,

hogy az aláírási ivateket minél előbb juttassák vissza *Glacé* Antal főispánhoz a Bmke ügyvezető elnökéhez.

* **A szekularizáció és a vármegye.** Az uborkaszegzonba való hajdu átirat Biharmegyéhez is megérkezett és a szerdán tartandó közgyűlésen kerül tárgyalás alá. Az átirat fellett ma fog tanácskozni a megye állandó választmányja, melyben *Keszthelyi* Zoltán főjegyző fogja referálni az ügyet. A mai nap folyamán az I. szakosztály ülészik a megyén és ma kerülnek előkészítés alá az összes jelentősebb ügyek, melyeket véglegesen a közgyűlés tárgyal.

* **Feltámadt és megégett a ravatalán.** A maga nemében páratlan esetet közöl velünk belényesi tudósítónk. A járáshoz tartozó egyik kis faluban Silestyén volt pásztor *Avram* (Gligor) Nucz, akinek három gyermeke volt. A községben járvány, kanyaró volt és a három gyermek megkapta a betegséget, melyből azonban kigyógyították. A helytelen kezelés és az óvintézkedések meg nem tartása miatt a betegséget a gyermekekről elkapta *Avramné*, később *Avram* is. A falu kuruzslói minden tudásukat megtesztették és addig kotyvasztották a különféle szereket a két betegnek, míg *Avram Nucz* meghalt. Tegnap reggelre helyezték ravatalra a meghalt embert. A ravatal körül négy viasz gyertyát gyújtottak. A szobát csakhamar megtöltötték a falu siránkozó öreg asszonyai. Akik az egyhangú sirást közbe-közbe pálinka ivással tették változatossá. Dél fele közeledett az idő, a siránkozók javában idogáltak, mikor a ravatalon felült *Avram* és látva a társaságot, leszállt a koporsóból.

— Adjatok nekem ennyivalót, éhes vagyok.

A meghaltnak vélt ember szavaira leírhatatlan rémület fogta el a szobában levőket, akik mintha megdermedtek volna, nem mertek megmoccanni helyeikről, A borzalmas csendet *Avram* zavarta meg, aki a koporsóból kezdett kiszállni. Erre a társaság kétségbeesett sikoltás között kezdett egymást letaposva menekülni a szobából. Menekülés közben felborították a ravatalt is, melynek szemfedői lángot kaptak s pár perc alatt égni kezdett a koporsó berendezése is, A betegségtől kimerült *Avram* a földre zuhant és ott segítségért kiáltott. Hiába való volt minden igyekezete, hogy a tüztől meneküljön, a siránkozók megremülve lakásaikba zárkóztak és nem mertek kijönni. A gyertya felgyújtotta az ágyneműt, majd a többi berendezést is és ezek lángjától szénné égett a szerencsétlen ember. Az esetről jelentést tettek az elüljáróságnak is, mely úgy találta megégett *Avramot* a ravatal hamui között. A vizsgálatot a hatóság megindította.

* **Lég-hajó bemutatás a Sport-téren** Vasárnap Nagyvárad város közönségének is alkalma lesz igazi lég-hajó szemlélésére. Egy olasz lég-hajós: *Giacomo Merighi* már két hét óta készíti nagy lég-hajóját a Rhédey-kertben. Vasárnap szeptember 12-én az olasz felszáll lég-hajóján a Sport-téren.

* **Megmásított vásár terminus.** A kereskedelmi m. kir. miniszter megengedte,

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, **harisnyák**, **keztük**, **reggeli és sárcipők**, **esőernyők**, **fiókos tükrök**, **evőeszközök**, **mosdótálak**, **haj-, ruha- és fogkefék**, **ugyszintén fésük**, **szappanok** és **iskolatáskák**, **könyvszijak**,
 toktartók legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál
 Rákóczi-ut.

Telefon 130. Telefon 130.

hogy Komádi községben az idei októberi vásárt 2 ika helyett kivételesen 15 én tartásuk meg, ahogy azt a Komádiak folyamodásukban kérték.

* **Napi ápolási költség az izr. kórházban** A nagyváradai izr. szentegylet által fenntartott kórház napi ápolási díját az 1910. évre most alapította meg a belügyminiszter. A kórház igazgatósága 1 korona 80 fillérben kérte megállapítani a napi ápolási költséget, azonban a belügyminiszter 1 kor. 60 fillért állapított meg. Leírásban hivatkozik arra a miniszter, hogy a múlt évben már 10 fillérrel emelte a nagyváradai izraelita kórház napi ápolási díját.

* **Veni Sancte a jogakadémián.** A nagyváradai kir. kath. jogakadémián szeptember hó 15 én szerdán lesz az 1909—1910. tanév megnyitása. A megnyitó ünnepély Veni Sancte-vel és szent misevel veszi kezdetét, melyet a premontrei rend templomában dr. *Némethy Gyula* theol. tanár, akadémiai hitszónok tart, délelőtt 10 órakor. A szent mise után a jogakadémia disztermében gyülekeznek, ahol dr. *Bosóky Alajos* igazgató tartja a tanév megnyitó bezzédét s utána dr. *Hoványi Gyula* jogtanár »A jogbölcselet jogi oktatásunkban« cím alatt tart érdekesnek ígérkező felolvasást.

* **Sortűz egy automobilra.** Tegnap este Arad mellett egy a preaiik világára emlékeztető rablóátadás történt, amely szerencsére nem sikerült úgy, amint azt a támadók tervezték. Az esetről tudósítónk ezeket jelenti: Kizing János aradi földbirtokos tegnap este felé családijával automobiljával kirándulást tervezett Simánd felé. Utközben azonban besötétedett és Kizing arra szólította föl Kiss Ernő soffőjét, hogy a gépkocsit irányítsa vissza Arad felé. Amint a jármű az utbaeső ötvenes csárda közelébe jutott, valaki az uttest tulsó oldaláról odakiáltott:

— Megállj, mert halál fia vagy!

A haramia kezében fegyver villogott és már el is dördült egy lövés. A kocsiban ülők odaszóltak a soffőrnek, hogy állítsa meg a kocsit.

— A mi nálunk van, azt odaadjuk szívesen — mondta az asszony.

A soffőr azonban a saját eszével gondolkozott ezuttal és a gazdájára mit sem hallgatott; az automobil járását meggyorsította, örült tempóban haladt előre a kocsin, amikor újabb lövések hallatszottak. Alig ért Arad határába a gépkocsi, az ut árkaiból egyszerre valóságos sortűz ropogott az automobilra. Az ablaktáblák csörömpölve hullottak az utra és a soffőr vállába egy golyó furódott. Lélekjelenléte most sem hagyta el a bátor fiatalembert, a ki a kocsit a rendőrkapitányság elé vezette. A följelentés után nyomban széleskörű nyomozást indítottak a támadók kiderítésére.

* **Öngyilkos cselédleány.** Tegnap este *Csögi Anna* 15 éves cselédleány gazdájának *Kohn Béla* az izr. kórház gondnokának lakásán marótlugot ivott. A leányt az izr. kórházban ápolják, sebesülése súlyos, de nem életveszélyes. Kiballgatása alkalmával az öngyilkosság okául azt adta elő, hogy hozzátartozóival volt összeszólalkozása s ezért akart az élettől megválni.

* **Ismeretlen zsebtolvaj.** A kispiactéren tegnap délelőtt egy ügyes zsebtolvaj dolgozott, amennyiben *Pickler Györgyné* 6—8 koronát tartalmazó és *Várad Jánosné* zsebében levő 52 kor. 20 fillér készpénzét ismeretlen tettes ellopta. A rendőrség keresi a veszedelmes kezű zsebtolvajt, aki valászinűleg a nagyvásári időkre tekintettel látogatta meg városunkat.

* **Késelő tanoncok.** Tegnap délután két ízben történt késelés s mind a két alkalommal tanoncok voltak az eset fősei. *Pekker József* hentes tanonc az egyik, aki *Dudás Pál* tanoncot dulakodás közben késével combján megzsartha. A másik *Dengelegi Béla* szabó ta-

nuló volt s ez a vele egy üzletben levő tanonctársát *Achenwald Henriket* szurta mellbe zsebkésével, mert a szóváltás után egy vasaló nyéllal fejbevégtá. *Achenwald Henriket* sebével az izr. kórházban ápolják, sérülésére nézve az orvosok még véleményüket nem nyilvánították. A rendőrség mind a két ifjút pártfogásába vette.

* **Találtak egy darab sertést,** melyért igazolt tulajdonosa a rendőrség kihágási ügyosztályánál annál is inkább jelentkezzék, mert ellenesetben 8 nap mulva el fog árvereltetni. Ezenkívül találtak egy gummi bélyegzőt, egy köteg drótot s két drb. vas hevedert.

x **Érdekes látványosság.** Holnapotól kezdve a nagyvásár tartama alatt reggel 9-től esti 10 óráig érdekes látványosságban lesz része a város közönségének. A híres *Kocka féle Barum* amerikai dupla állatsereglet lesz látható a Nagypiac-téren. Naponta 50 drb idomított vadállat kerül bemutatásra két óriási vascirkuszban. párducok, medvék, 18 oroszlan, farkasok, hiénák, lovak, szarvasok, tevék s az afrikai sivatag legvérengzőbb vadjai. Naponta idomítás etetéssel egybekötve. 6 világhírű állatszeliidítő és állatszeliidítő fog fellépni, akik vakmerő produkciókat végeznek. Tömeges látogatást kér *Kocka és Barum*, tulajdonosok. E nem mindennapi látványosságra mi is felhívjuk a közönség figyelmét.

x **ISKOLAI BEIRATÁSOK** megkezdődtek, mely alkalmából ajánljuk gyermek cipők, kalapok és fehérművek beszerzésére **REICHARD** áruházára céget Fő-utcán.

x **Telefon 897.** Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni újonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknel, mint a szövet és fehérmű osztálynál a legsz. és legfinomabb áruk vannak raktáron. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközünk. Tisztelettel *Klein Géza* és *Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.*

SZINHÁZ.

A bérlők. Az utóbbi két napon igen erős volt az érdeklődés a színházi bérletek iránt. A régi bérlők közül csaknem valamennyien jelentkeztek eddigi helyükért. A bérlők jogait még ma délután 3 óráig fenntartják, ezentul a jelentkezőknek el fogják adni.

TANÜGY.

△ **Beiratások a kereskedő-inasiskolába.** A beiratások a kereskedő inasiskolában tegnap kezdődtek s naponként délután 3 órától 6-ig tartanak. A beiratásokról fizetendő 20 korona tandíj fejében 30 fillér az ellenőrző könyvecskéért, 60 fillér könyvtáridíj fejében. A tanév megnyitása szeptember hó 21 én délután 3 órakor lesz. Az előadások szeptember hó 21 én okvetlenül megkezdődnek t kintet nélkül az eddig beirt tanuló számára. Aki tehát tanoncot a jelzett határidőig beiratni elmulasztja, az első foku iparhatóságnál be fog jelenteni a további szigorú eljárás végett. Felhívom a főnökök figyelmét, hogy a tanoncok ellenőrző könyvecskéit a tanítás minden napján a megfelelő rovatban ellenőrzés végett írják alá, mert tanoncaik igazolatlan óramulasztásáért az esetben is felelősek, ha iskolába eltávoztak ugyan az üzletből, az előadáson azonban nem voltak jelen. A tanulóknak előadáson való megjelenését napi kelyegzővel tünteti föl az igazgatóság. Egyéb tudnivaló a beiratás alkalmával fog a tanoncokkal közölni. Nagyvárad, szept. 9. Dr. *Kovács S. János* igazgató.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Hangverseny a szegények javára. Nagy érdeklődés előzi meg azt a hangversenyt, mely vasárnap este a Kereskedelmi Csarnokban zajlik le a nagyváradai szegények javára. A hangverseny csupa klasszikus zene és énekszámokból, valamint egy rövid egyfelvonásos szindarabból fog állani. A hangversenyt *Serus ének- és zenetanár* rendezi. Közreműködnek: *Kalbács Matild*, *Miskolczy Margitka*, *Bányay Erzsike*, *Porekás Jenő*, *Kulcsár Jánosné*, ifj. *Virágos Károly*, *Virágos Vilma*, *Horváth Kálmán*, *Pásztor Dezső*. A hangversenyen *Glacs Antal* főispánnak több magyar dalát is előadják. A hangverseny fél kilenc órakor kezdődik. Belépti jegyek *Sebő Imre* és *Boros Jenő* kereskedéseikben válthatók. A jegyek ára: I. hely 1 korona, II. hely 50 fillér.

EGYESÜLETEK.

A legényegylet tánciskolája.

A legényegylet az ősz folyamán tánciskolát tart *Teleky-utca 13.* számú helyiségben *Antalfy Antalné*, okleveles ballet és táncitanító vezetésével. Tudnivalók a következők: 1. A táncitanítás szept. 14-én kezdődik s nov. 21-én végződik. 2. Táncitanítás hetenkint vasárnap, kedden és csütörtökön este 8—10 óráig. 3. A tánciskolába csak egyleti tagok, vagy tagnak beiratkozó ifjak s jó családból származó leányok vételek fel. 4. A táncitanítás kezdetén csak kezdők vehetnek részt. 5. Október 17-től ismétlők is járhatnak táncitanításra. 6. A táncitanítási díja a) kezdőknek egész időre 12 korona, melynek első fele beiratkozáskor, másik fele okt. 17-én fizetendő; b) ismétlőknek a félidőre 6 korona, mely szintén okt. 17-én fizetendő. 7. A táncitanításokon okt. 17-től látogatók is részt vehetnek, kik egy-egy alkalomra 30 fillért fizetnek. 8. Az egyleti tánciskolát kolonbál fejezi be nov. 21-én. Az egylet igazgatója ezuton hívja meg az érdekelteket az egylet őszi táncanfolyamára kérve mindkét nemű ifjuságnak minél nagyobb számban való beiratkozását s a beiratkozóknak az oktatásokon mindenkori pontos megjelenését.

(**Állatvédők gyűlése.** A nagyváradai állatvédő egyesület f. hó 18 án d. u. 5 órakor a városháza tanácstermében közgyűlést tart. A közgyűlést megelőzőleg d. u. 4 órakor választmányi gyűlés fog tartatni. Ezen köz- illetve választmányi ülésre a t. tagokat tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1909. szept. 9. *Wertheimstein Alfréd* elnök.

TÁVIRATOK.

Agyonlőtt cigányok.

Pécs, szept. 10. A Bérment és Olt községek közötti erdőben a csendőrök négytagú cigánycsoportot tetten értek, amikor rablott holmin osztozkodtak. A cigányok doronggal támadtak a csendőrökre. A csendőrök fegyvereiket használták. *Kolompár Józsefet* megölte egy csendörgolyó. A többiek sebesüléseikkel elmenekültek. A vizsgálat megállapította, hogy a csendőrök fegyvereiket jogosan használták.

A feleséggyilkos ügye.

Nyiregyháza, szeptember 10. *Róth Albert* ügyében újabb fordulat a tárgyalás menetén ez ideig nem történt. A tanúk, kik nagyrészt az elhunyt asszony családtagjaiból állana, igen súlyos váda-

kat emelnek Róth ellen. Különösen súlyos volt Róth Hugó vallomása, melyben elmondta, hogy Róth Albert a feleségével igen durván bánt, azt többször meg is verte. A karbolos üvegről is vallott. Azt mondta, hogy az üveget Róth Albert vitte feleségének.

Panaszok egy polgármester ellen.

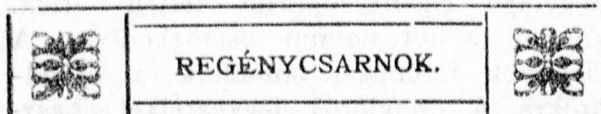
Körmöcbánya, szeptember 10. Palkovits Emil körmöcbányai polgármester ellen most már második feljelentés érkezett a belügyminiszteriumba. A feljelentésben igen súlyos vádak vannak felhozva a polgármester ellen. A polgármestert sikkasztás, csalás, okirathamisítással vádolja a feljelentő. Állítólag e panaszok alapján Ferdinánd bolgár király a múlt évben a polgármesternek szánt kitüntetését is visszavonta. A feljelentés alapján a polgármester ellen megindult a vizsgálat.

Igazságszolgáltatás.

§ **Váltóhamisítás.** Pap Lőrincz kohányi földműves váltóhamisítás miatt került a nagyváradi kir. törvényszék elé. A nevezett földműves 150 koronás váltót hamisított *Pap János* és *Magyar János* nevére, mint a margittai takarékpénztárban helyezte el. Három részletet pontosan törlesztett is, azonban a negyediket már elmulasztotta. Így aztán kiderült a váltóhamisítás s tegnap felelősségre vonták a törvényszék előtt melyet elnöke *Milye Gyula* volt. A vádlott töredelmes vallomást tett, mentségtül hozta fel a nyomor okozta kényszert. Ezt enyhítő körülménynek vette a törvényszék s így csak 6 hónapi fogságra ítélte. Ügyész *Vattay József* volt.

KÖZGAZDASÁG.

= **A kamara értesítése.** A kereske delemügyi m. kir. miniszter urnak 68.656/909 sz. leiratára való hivatkozással, van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a klostirneiburgi cs. és kir. utaszszerter részére az 1910 évben szükségelendő különféle anyagok és iparcikkek szállítására vonatkozó hirdetmény. a »Budapesti Közlöny« f. 1909. évi szeptember hó 14-iki számában meg fog jelenni. Nagyváradi, 1909. szeptember 9-en. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula*, kir. keresk. tanácsos elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Irtá: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.) 30

Ilyesmire az ifju sem érezne kedvet és Rosiéres ur e kegyetlenség pusztá gondolatára is megbotránkozott. A marquisban megszólalt lelkiismeret; érezte, hogy kötelessége segélyt és támogatást nyújtani e gyermeknek, ki az ő hájfékában keresett menedéket.

Azután meg tetszett is neki e gyermek, kihez rejtélyes vonzalom látszott őt fűzni, ki-

nek hangja és tekintete az első pillanat óta egész valóját megrendítette.

— Terringettél! — mondá, szép dolog lenne, ha életemben a legjobb alkalmat elszalasztanám s nem bizonyítanám be, hogy szó-tartó vagyok és érző szív dobog keblemben... E gyermek bizott ígéretében; nem szabad rászédni, mint a lépre csalt madarat. Gondját viselem; nővéremmel, akármit gondol, nem törődöm!

Ezt mondva, a marquis szobájába ment, hogy levelet írjon Husson Sophie kisasszonynak. De a levélírás nagy zavarba ejthette Rosiéres urat, mert többször elülről kezdte s alighogy elkészült vele, midőn Ambrosine jelentette, hogy a reggeli fel van adva.

A marquis keresztfiát már az ebédőben találta; a Rosiéres-k arcképeit nézegette.

— Hát jól aludtál, kis fiam? — kiáltá, vállát veregetve. Van jó étvágyad? Lássunk a reggeléhez, azután majd komolyabb tárgyakról beszélünk.

Reggeli után Rosiéres ur kis vendégét a kertbe vezette, mely virágos terrasse-ával uralgott a völgy felett. Lőrinc el volt ragadtatva; nem győzte csodálni az iris, bazsal és tulipán rikító szeneiben pompázó virágágyakat, a falu füstölő kéményeit és Argonne láthatart szegélyző erdős bérceit. Teli tüdővel szivta be az üdítő erdei levegőt és elragadtatva halgatta a madarak dalát.

— Mily szép e táj! kiáltá végre lelkesedéssel.

— Nemde? Majd a napokban közelebről megismertettek vele; most sürgősebb dolgokkal kell foglalkoznunk. Irtam Sophie nénédnek, hogy magamná tartlak.

— Köszönöm, keresztatyám!

— Nagyra nőttél, tán már tizenhetedik évden is tul vagy. Ideje, hogy jövődről gondolkoztunk... Meddig jutottál tanulmányaidban?

— Lőrinc a azt válaszolta, hogy a retorikát befejezte s a jövő évre érettségi vizsgát akar tenni.

— Jó! előbb tehát le kell tenni az érettségi, azután majd megmondod, melyik pályát akarod választani. Mihelyt megkapom nénéd választát, elviszlek Párisba, valamelyik jobb tanintézetbe, onnan csak mint végzett ember kerülsz ide vissza.

Lőrinc nyakába borult a marquisnak, ki őt elérzékenykedve vonta keblére.

Azután meglátogatták Fierbois Bastienne kisasszonyt.

Két nap múlva megérkezett Sophie k. a. válasza. Rosiéres ur nem olvasta fel Lőrincnek, csak annyit mondott, hogy Husson Memmie mindenbe beleegyezett. Azután átadta neki a mellékletben érkezett kis levelet, melynek helyenkint elmosódott és meghalványult írása azt bizonyította, hogy könyezve írták. E levélkében Sophie k. a. szívére kötötte Lőrincnek, hogy legyen okos és becsülje meg magát, és sorait a leggyöngédebb kívánatokkal zárta be.

Fierbois k. a. rendbe hozta Lőrinc bőröndjét s midőn elkészült, a marquis és keresztfia a chálonsi postakocsira ültek és másnap reggel Párisba érkeztek.

E pillanattól fogva új élet nyílt Lőrinc előtt. Először is Páris csodái ejtették hatalmukba; a nagy népes utcák tolongása, a ragyogó boulevardok zsvajje, a színház láza, a magány érzete a néptömeg tengerében. Azután a lyceum szorgalmas napjai következtek. A vidéki ifju értelmisége más mederbe csapott, más röptüvé fejlődött, midőn érintkezett a párisiak nyílt, nyugtalan értelmiségével. Elkészült az érettségi vizsgálatra, sokkal előbb, semmint hitte volna.

(Folyt köv.)

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonátözsede határidői.

Budapest, szeptember 9.

— Déltől 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 47
V.-Vence >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 17
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 28
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Vence >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Vence >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Fontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Vence >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

NYILTTÉR.

Meghívó.

a „SERUS SPLENDOR“ énekkör és zenetársulat 1909. szept. 12-én, este háromnegyed 9 órakor a *Kereskedelmi Csarnokban*, a szegények javára tartandó nagyszabású művészi hangversenyére és színelőadására.

Műsor :

I. *Hazafias himnusz* Serustól, éneklő: Kalbács Matild. Altal és zongorával kíséri a szerző.

II. *A tilinkó szava*, salondarab Serustól, zongorán 4 kézzel játszik: Miskolczy Margitka s a szerző.

III. *Milliószor könyörögtem*... kezdetű népdalt (Serustól) 4 hangon zengik az énekkör tagjai:

X. Y.-né, Virágos Vilma, Kalbács Matild, Horváth Kálmán (tenor), Bányai Erzsike, Miskolczy Margitka, Pásztor Dezső, Tatay József, Puskás Jenő, Herlicska Gyula és Serus. Művészi hegedűjátékkal Pásztor Dezső s zongorával a szerző kíséri.

IV. *Méltóságos bárfai* Glac Antal főispán-

unk gyönyörű szerzeményeit: Azt álmodtam...
s Kedves babám... kezdetű magyar népdalait éneklis zongorázza Serus.

V. Jókedv című operettből (Serustól) egy részletet zeng az énekkar. Zongorán Miskolczy Margitka, hegedűn Pásztor Dezső kíséri.

VI. Serus Elválás című operájából tenor hangon énekel Horváth Kálmán. Alttal és zongorával kíséri a szerző.

VII. Eolhárfa végső akkordjai (Serustól) című klasszikus zeneművet zongorázza a szerző.

VIII. Volt egy idő és Fecske madár... kezdetű mesés szép népdalokat, méltóságos bártfai Glac Antal főispánunk szerzeményeit, melyekben az igazi, bensőségteljes, valódi magyar dal stíljében nyer legszivhezszólbóbb megnyilatkozást. Éneklis és zongorázza: Serus.

IX. Meghalt remények újjáéledése. Melodráma Serustól. Szavalja a szerző s zongorán kíséri Horváth Kálmán.

X. Álmodok útján... kezdetű népdalt (Serustól) zongorán adja elő: Virágos Vilma, hegedűn kíséri a legszebb előadással: Pásztor Dezső. A szöveget dallamban zengi a kar.

XI. Elvek változása című 4 felvonásos vígjátékot (Serustól), előadják a szereplő személyek Anya: Özv. Törösváry Bálintné, kitan. özvegye Kalbács Matild. Leányai: Irén Virágos:

Vilma és Olga: Bányai Erzsike. Tanár: László Tihamér, Puskás Jenő. Haas Anton szobabérlő: Horváth Kálmán. Darvasi Kornélné, nagybirtokos neje: X. Y.-né. Kulcsár Samuné, csendőr századosné: Miskolczy Margitka. Szobaleány, Bodrog Böske: Serus. Szolga: ifj. Virágos Károly.

A darabban szereplő magyar népdalszámokat, Körös partja... (Serustól) és Fáj a szívem... (Serustól), zongorán Bányai Erzsike saját énekkíséretével és cimbalmon Virágos Vilma játsza Serus énekével.

Jegyek Boros Jenő és Sebő Imre zeneművész könyvkereskedésében és az esti pénztárnál 1 K 50 fill.-ért válthatók.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR EGYESÜLET

-- nyeremény kötettségei --

a napi árfolyam mellett a
Központi takarékpénztárnál,
Nagyváradon kaphatók.

A nyeremény kötvények évenként 3 huzással, több fő- és mellék nyereménnyel lesznek kisorsolva, 70 évig az összes huzásokon játszanak, tehát többszöri játékeséllyel bírnak.

A sorsjegyekre előnyös feltételek mellett kölcsönt nyújtunk.

EUROPA

nagyszálló

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tővében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. Kizárólag saját szüretelésű borok. Frissen csapolt kőbányai sör. Estéknél cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnél orvosilag ajánlva.

Tisztelettel tudatjuk, hogy az élesdi erdősegekben

termelt tűzifa
szállítását és eladását

megkeztük

s ajánljuk vagononként

és méterenként

I-ső osztályu

:: bükkhasáb tűzifánkat ::
házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árendemény!

Rendeléseket kérjük Központi irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.) és Fried és Társához Teleky-u. 16. Telefon 914.

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemü bel- és külföldi márvány, granit és syenit **sirköveket** a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szereshető be.

Iskolai idény beálltával

fedezzük szükségletünket kész fiu- és gyermekruhákban csakis

KÁLMÁN FERENCZ

férfiszabó kész ruhaáruházában

Nagyvárad, Rákóczi-ut. (Az Orsolya-zárdával szemben.)

Legjobb helyen készült munka.

Utólérhetetlen olcsó szabott árak

Heiman Lipót és Társa

női és leány gyermek felöltők, gallérok, szücs és szörme-árak áruháza

==== **Nagyvárad, Zöldfa-utca 25.** =====

Telefonszám 243. _____

Telefonszám 243.

**Az őszi ujdonságok és modellek
megérkeztek.**

JÓBUTOR

jutányos árban

REISZ MIKSA

=====
butorgyárában

Békéscsaba.

Nagyvárad.